

Prawo karne skarbowe

Wykład

LITERATURA

1. G. Bogdan, A. Nita, J. Raglewski, A.R. Światłowski, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, „Arche” Gdańsk 2007
2. T. Grzegorzczak, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2006
3. G. Skowronek, Kodeks karny skarbowy. Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2006
4. G. Skowronek, Ewolucja instytucji procesowych w prawie karnym skarbowym, C.H. Beck, Warszawa 2005
5. Z. Siwik, Podstawy prawa karnego skarbowego, Wrocław 1983 (aspekt historyczny)

Przepisy materialne prawa karnego skarbowego

Źródła prawa:

Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy
Dz. U. Nr 83, poz. 930 z późn. zm. – art. 1 do 111 kks

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny
Dz. U. Nr 88, poz. 553 z późn. zm.

Przepisy materialne pks mają charakter wtórny, stanowią refleks przepisów prawa finansowego np.: prawa podatkowego, prawa celnego, prawa dewizowego, ustawy o grach i zakładach wzajemnych. Złamanie nakazów tych ustaw finansowych może dopiero prowadzić do odp. karnej z KKS.

Przepisy procesowe prawa karnego skarbowego

Źródła prawa:

1. Ustawa z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy, Dz. U. Nr 83, poz. 930 z późn. zm. - art. 113 do 177 kks
2. Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, Dz. U. Nr 89, poz. 555 z późn. zm.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów z 31.01.2006 r. w sprawie nakładania kary grzywny w drodze mandatu karnego za wykroczenia skarbowe, Dz. U. Nr 25, poz. 184

Przepisy procesowe nie tworzą odrębnej kodyfikacji. KKS poprzez zasadę subsydiarności przyjmuje odpowiednie stosowanie KPK.

Rozwój i ewolucja prawa karnego skarbowego

W doktrynie wiele lat przyjmowano, że pks jest częścią prawa karnego. Przepięstwo s. traktowano jak zwykłe oszustwo. Zauważono z czasem, że normy moralne (nie wolno zabijać) mają odzwierciedlenie w kk, który karze za to co powszechnie jest uważane za zło. W pks nie jest tak prosto wskazać działania uważane za zło. Brak potępienia społecznego, brak poczucia zagrożenia.

Ewolucja prawa karnego skarbowego

Pierwsza polska ustawa karna skarbową – 1926 – pierwsza regulacja karna po zaborach. Koniec sporów odnośnie odrębności pks. Oparta na zasadach prawa karnego, ale z odrębnościami.

UKS 1932 – po raz pierwszy następuje oddzielenie przepisów procesowych od materialnych.

1936 - dekret Prezydenta RP – Prawo karne skarbowe, dostosowanie do nowych przepisów karnych (kk 1932)

1947 – dekret Rady Ministrów – Prawo karne skarbowe

UKS 1960 – wprowadza instytucję protokołu karnego

UKS 1971 obowiązuje do 1999 r.

Ewolucja prawa karnego skarbowego

1989 r. powołanie Zespołu Reformy Prawa Karnego Skarbowego, który przygotowuje KKS – wejście w życie
1999 r. Przewodniczący Zespołu prof. dr hab. Zygfryd Siwik.

Ogólna charakterystyka Kodeksu karnego skarbowego

Kodeks karny skarbowy dzieli się na trzy tytuły:

- Tytuł I: Przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe,
- Tytuł II: Postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe,
- Tytuł III: Postępowanie wykonawcze w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe

Ogólna charakterystyka Kodeksu karnego skarbowego

- Na tytuł I (stanowiący przepisy materialne prawa karnego skarbowego) składają się przepisy części ogólnej wspólne dla przestępstw skarbowych i wykroczeń skarbowych, wspólne przepisy dotyczące zaniechania ukarania sprawcy, przepisy ogólne dotyczące tylko przestępstw skarbowych, ogólne przepisy dotyczące tylko wykroczeń skarbowych oraz objaśnienie wyrażeń ustawowych.
- Drugi element prawa karnego skarbowego materialnego to część szczególna zawierająca poszczególne przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe ujęte w czterech rozdziałach.

Ogólna charakterystyka Kodeksu karnego skarbowego

Każde przestępstwo skarbowe i wykroczenie skarbowe to swoisty refleks innych ustaw np. Wspólnotowego Kodeksu Celnego, ustawy prawo dewizowe i innych. Naruszenie reguł określonych w w/wym. przepisach powoduje realizację znamion określonego typu czynu zabronionego, którego opis znajduje się w Kodeksie karnym skarbowym, np. przepisy WKC określają zasady wprowadzania towaru na polski obszar celny, a to że ma być przedstawiony, zgłoszony organowi celnemu itd. Jeżeli tych zasad nie spełnimy to możemy zrealizować znamiona przemytu celnego z art. 86 kks, a jeżeli zgłosimy towar w mniejszej ilości, albo inny rodzaj niż faktycznie wprowadzony to może dojść do realizacji znamion oszustwa celnego z art. 87 kks.

Ogólna charakterystyka prawa procesowego

- Procesowe prawo karne skarbowe uregulowane jest w tym samym co część materialna kodeksie, oddzielone jest od części materialnej tylko odrębnym tytułem (tytuł drugi- Postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe od art. 113 do art. 177 kks).

Ogólna charakterystyka prawa procesowego

- Ogólna reguła procesowa (zasada subsydiarności) określona w przepisie art. 113 § 1 kks nakazuje co do zasady stosować przepisy Kodeksu postępowania karnego jeżeli przepisy Kodeksu karnego skarbowego nie stanowią inaczej:
- np. art. 313 § 1 kpk określa warunki dla przedstawienia postanowienia o przedstawieniu zarzutów w procesie karnym powszechnym, natomiast w procesie karnym skarbowym ma zastosowanie ten sam przepis, z tym że kwalifikację prawną należy uzupełnić o art. 113 § 1 kks (art. 313 § 1 i 2 kpk w związku z art. 113 § 1 kks – dla śledztwa, art. 313 § 1 i 2 kpk w związku z art. 325a kpk w związku z art. 113 § 1 kks – dla dochodzenia).

Przepisy wstępne (art. 1 - art. 15)

- Istota przestępstwa skarbowego i wykroczenia skarbowego
- Czas popełnienia czynu
- Miejsce popełnienia czynu
- Umyślność i nieumyślność
- Wiek
- Niepoczytalność

Istota przestępstwa skarbowego i wykroczenia skarbowego

Pięcioelementowa struktura (art. 1 kks)

- Czyn
- Społecznie szkodliwy (karygodny)
- Bezprawny
- Karalny
- Wina

Czas popełnienia czynu

Czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym nastąpiło zachowanie sprawcy, chyba że kodeks stanowi inaczej (art. 2 kks)

Miejsce popełnienia czynu

Co do zasady: czyn uważa się za popełniony w miejscu, w którym nastąpiło zachowanie sprawcy, albo gdzie skutek stanowiący znamię czynu zabronionego nastąpił lub według zamiaru sprawcy miał nastąpić
(art. 3 kks)

Umyślność i nieumyślność

- Przepięstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe można popełnić umyślne, a także nieumyślne, jeżeli kodeks tak stanowi
- Czyn zabroniony popełniony jest umyślne, jeżeli sprawca ma zamiar jego popełnienia, to jest chce go popełnić albo przewidując możliwość jego popełnienia na to się godzi
- Czyn zabroniony popełniony jest nieumyślne, jeżeli sprawca nie mając zamiaru jego popełnienia, popełnia go jednak na skutek niezachowania ostrożności wymaganej w danych okolicznościach, mimo że możliwość popełnienia tego czynu przewidywał albo mógł przewidzieć (art. 4 kks)

Wiek

Na zasadach określonych w kodeksie odpowiada ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony po ukończeniu lat 17, chyba że przepis ustawy stanowi inaczej (art. 5 kks).

Niepoczytalność

- Nie popełnia przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, kto z powodu choroby psychicznej, upośledzenia umysłowego lub innego zakłócenia czynności psychicznych nie mógł w czasie czynu rozpoznać jego znaczenia lub pokierować swoim postępowaniem (art. 11 § 1 kks).
- Przepisu tego nie stosuje się, gdy sprawca wprowadził się w stan nietrzeźwości lub inny stan odurzenia powodujący wyłączenie lub ograniczenie poczytalności, które przewidywał albo mógł przewidzieć (art. 11 § 4 kks).

Czyn zabroniony uważa się za popełniony w czasie, w którym nastąpiło zachowanie sprawcy, chyba że kodeks stanowi inaczej (art. 2 kks)

Niepoczytalność

Przykład 1

osoba chora psychicznie np. na psychozę endogenną (schizofrenia, paranoja, cyklofrenia), epilepsję, nerwicę, psychozę reaktywną, jeżeli jest uznana za niepoczytalną nie jest w stanie rozpoznać znaczenia czynu albo nie może pokierować swoim postępowaniem, mimo możliwości rozpoznania znaczenia czynu, co wyklucza winę po stronie sprawcy

Niepoczytalność

Przykład 2

Pan A, osoba dorosła i w pełni poczytalna, wypił zbyt dużo alkoholu wprawiając się w stan nietrzeźwości. W związku z tym realizując znamiona czynu zabronionego mógł nie rozpoznać znaczenia czynu, mimo to ponosi pełną odpowiedzialność, gdyż jako osoba dojrzała ma możliwość i powinność przewidywania następstw spożycia alkoholu

Czyn ciągły

Dwa lub więcej zachowań, podjętych
w krótkich odstępach czasu (od kilku dni do miesiąca,
z wyjątkiem *in fine*)

w wykonaniu tego samego zamiaru (jeden zamiar a
działanie na raty) lub

z wykorzystaniem takiej samej sposobności (za
pierwszym razem nie zakładał, że będzie drugi ale w
skutek nie wykrycia robi to po raz drugi),

uważa się za jeden czyn zabroniony; w zakresie
czynów zabronionych polegających na uszczupleniu
lub narażeniu na uszczuplenie należności
publicznoprawnej za krótki odstęp czasu uważa się
okres do 6 miesięcy (art. 6 § 2 kks)

Kumulatywny zbieg przepisów ustawy

Jeżeli ten sam czyn wyczerpuje znamiona określone w dwóch albo więcej przepisach kodeksu, przypisuje się tylko jedno przestępstwo skarbowe lub jedno wykroczenie skarbowe na podstawie wszystkich zbiegających się przepisów (art. 7 § 1 kks).

Zbieg kumulatywny wchodzi w grę przy tzw. rzeczywistym zbiegu przepisów.

Dzięki konstrukcji kzp otrzymujemy w pełni obraz popełnionego ps lub ws.

Zaniechanie ukarania sprawcy (art. 16 - art. 19)

Instytucje, które pozwalają na zaniechanie ukarania sprawcy po spełnieniu pewnych dodatkowych warunków, mimo realizacji znamion czynu zabronionego to:

- czynny żal (art. 16 kks),
- korekta deklaracji podatkowej (art. 16a kks)
- dobrowolne poddanie się odpowiedzialności (art. 17 – 18 kks),
- odstąpienie od wymierzenia kary lub środka karnego (art. 19 kks).

Przestępstwa skarbowe (art. 20- art.45)

- Przy przestępstwach skarbowych kwalifikacja prawna jest zależna od wartości uszczuplonych lub narażonych na uszczuplenie należności publicznoprawnych albo od wartości przedmiotu przestępstwa skarbowego w czasie popełnienia czynu zabronionego
- Jeżeli wskazana wartość uszczuplonych lub narażonych na uszczuplenie należności publicznoprawnych albo wartość przedmiotu przestępstwa skarbowego przekracza 5-krotną a nieprzekracza 200-krotnej wysokości minimalnego wynagrodzenia to jest tzw. **mała wartość** - czyn jest przestępstwem skarbowym, ale kwalifikowanym z łagodniejszego przepisu

Przestępstwa skarbowe (art. 20- art.45)

- Jeżeli natomiast wartość uszczuplonych lub narażonych na uszczuplenie należności publicznoprawnych albo wartość przedmiotu przestępstwa skarbowego przekracza 200-krotność a nie przekracza 500-krotnej wysokości minimalnego wynagrodzenia to jest **zwykła wartość**,
- **duża wartość** jest to wartość, która przekracza 500-krotną a nie przekracza 1000 krotnej wysokości mw,
- natomiast **wielka wartość** to wartość która przekracza 1000 krotną wysokości mw. Te ostatnie wartości są kwalifikowane z przepisu surowszego zagrożonego także karą pozbawienia wolności

Katalog kar

- kara grzywny w stawkach dziennych (co do zasady od 10 do 720 stawek a stawka w wysokości od 1/30 do 400 krotnej wysokości mw)
- kara ograniczenia wolności
- kara pozbawienia wolności

Środki karne

- Dobrowolne poddanie się odpowiedzialności,
- przepadek przedmiotów,
- ściągnięcie równowartości pieniężnej przepadku przedmiotów itd. (art. 22).

Przedawnienie

Karalność przestępstwa skarbowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynęło lat:

- 5 - gdy przestępstwo skarbowe jest zagrożone karą grzywny, karą ograniczenia wolności lub karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 3 lat
- 10 - gdy czy stanowi przestępstwo skarbowe zagrożone karą pozbawienia wolności przekraczającą 3 lata (art. 44 § 1 kks)

Przedawnienie

Karalność przestępstwa skarbowego polegającego na uszczupleniu lub narażeniu na uszczuplenie należności publicznoprawnej ustaje także wówczas, gdy nastąpiło przedawnienie tej należności (art. 44 § 2 kks).

Wszczęcie postępowania przeciwko sprawcy przed upływem okresu przedawnienia powoduje, iż karalność popełnionego przez niego przestępstwa skarbowego ustaje z upływem 5 lat od zakończenia tego okresu - art. 44 § 5 kks (dot. ust. 1 pkt 1) i 10 lat (dot. ust. 1 pkt 2)

Wykroczenia skarbowe

(art. 46 - art. 52)

- *Wykroczenie skarbowe* to czyn zabroniony przez kodeks pod groźbą kary grzywny określonej kwotowo, jeżeli kwota uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności publicznoprawnej albo wartość przedmiotu czynu nie przekracza pięciokrotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia w czasie jego popełnienia.
- Wykroczeniem skarbowym jest także inny czyn zabroniony, jeżeli kodeks tak stanowi.
- Obecnie mw wynosi w sprawach karnych skarbowych 1126 zł a zatem co do zasady powyżej kwoty 5630 zł mamy do czynienia z przestępstwem skarbowym, poniżej z wykroczeniem skarbowym

Wykroczenia skarbowe

(art. 46 - art. 52)

- Karą za wykroczenia skarbowe jest kara grzywny określona kwotowo w wysokości od 1/10 do 20 krotnej wysokości najniższego miesięcznego wynagrodzenia, chyba że kodeks stanowi inaczej
- W sprawach o wykroczenia skarbowe można, po spełnieniu dodatkowych warunków, wymierzyć mandat karny

Wykroczenia skarbowe (art. 46 - art. 52)

Środki karne za wykroczenia skarbowe:

- dobrowolne poddanie się odpowiedzialności,
- przepadek przedmiotów,
- ściągnięcie równowartości pieniężnej przepadku przedmiotów

Wykroczenia skarbowe (art. 46 - art. 52) Przedawnienie

Karalność wykroczenia skarbowego ustaje, jeżeli od czasu jego popełnienia upłynął rok. Jeżeli w tym okresie wszczęto postępowanie przeciwko sprawcy, karalność popełnionego przez niego wykroczenia skarbowego ustaje z upływem 2 lat od zakończenia tego okresu

Objaśnienie wyrażeń ustawowych (art. 53)

Przepis art. 53 kks zawiera wykaz definicji legalnych i stanowi swoisty słowniczek wyrażeń ustawowych wykorzystanych w Kodeksie karnym skarbowym

Część szczególna

(art. 54 - art. 112)

- Przesłępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkowi podatkowemu i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji (art. 54 – 84 kks),
- Przesłępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko obowiązkowi celnyu oraz zasadom obrotu z zagranicą towarami i usługami (art. 85 – 96 kks),
- Przesłępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko obrotowi dewizowemu (art. 97 – 106ł kks),
- Przesłępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe przeciwko organizacji gier losowych, zakładów wzajemnych, gier na automatach i gier na automatach o niskich wygranych (art. 107 – 111 kks),

Postępowanie w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe

Organy postępowania w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe

- Organy postępowania przygotowawczego
 - Finansowe organy postępowania przygotowawczego (art. 133)
 - Niefinansowe organy postępowania przygotowawczego (art. 134 § 1)
- Organ nadrzędny nad finansowym organem dochodzenia (art. 53 § 39 kks)

Organy postępowania przygotowawczego

- **urząd celny** – w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe z art. 63-75, art. 85-96 § 1, art. 106h i art. 107-111§1 oraz w sprawach ujawnionych w zakresie swojego działania przez urzędy celne z art. 106e, 106f, 106k a także w sprawach w zakresie swojego działania z art. 54, 56, 57 § 1, 60, 61, 76, 80, 83 oraz art. 84 § 1
- **urząd skarbowy** – w sprawach o pozostałe przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe
- **inspektor kontroli skarbowej** – w sprawach ujawnionych w zakresie działania kontroli skarbowej.

Niefinansowe organy postępowania przygotowawczego

- **Straż Graniczna** – w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe określone w art. 63 – 71, art. 85 – 96 § 1, art. 106e i 106f oraz art. 106h, ujawnione w zakresie swego działania przez Straż Graniczną,
- **Policja** – w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe ujawnione w zakresie swego działania przez Policję,

Niefinansowe organy postępowania przygotowawczego

- **Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego** - w sprawach o przestępstwa skarbowe ujawnione w zakresie swego działania przez ten urząd,
- **Żandarmeria Wojskowa** – w sprawach o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe popełnione przez osoby wymienione w art. 53 § 36 kks (żołnierz),
- **Centralne Biuro Antykorupcyjne** – w sprawach o przestępstwa skarbowe ujawnione w zakresie swojej właściwości

Organ nadrzędny nad finansowym organem postępowania przygotowawczego

- **miejscowo właściwa izba celna** – w sprawach należących do właściwości urzędu celnego,
- **miejscowo właściwa izba skarbowa** – w sprawach należących do właściwości urzędu skarbowego, a jeżeli postępowanie przygotowawcze prowadzi inspektor kontroli skarbowej – **Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej**,
- **minister właściwy do spraw finansów publicznych** – jeżeli postanowienie lub zarządzenie wydał organ nadrzędny określony w pkt 1 i 2 § 39 art. 53 kks (miejscowo właściwa izba celna, Generalny Inspektor Kontroli Skarbowej).

Strony procesowe w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe

(art. 120-art. 128)

- **oskarżyciel publiczny** – np. urząd celny jako finansowy organ postępowania przygotowawczego lub jego przedstawiciel po wniesieniu aktu oskarżenia,
- **oskarżony** – co do zasady osoba wobec której wniesiono akt oskarżenia,

Strony procesowe w postępowaniu w sprawach o przestępstwa skarbowe

(art. 120-art. 128)

- **podmiot pociągnięty do odpowiedzialności posiłkowej** – osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, którą organ prowadzący postępowanie w sprawie o przestępstwo skarbowe wezwał do udziału w tym charakterze,
- **interwenient** – podmiot, który nie będąc podejrzanym lub oskarżonym w postępowaniu w sprawie o przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe, zgłosił w tym postępowaniu roszczenie do przedmiotów podlegających przepadkowi.

Strony procesowe w postępowaniu w sprawach o wykroczenie skarbowe

(art. 120-art. 128)

- oskarżyciel publiczny
- Oskarżony
- Interwenient

Uwaga !!!

Podmiot pociągnięty do odpowiedzialności posiłkowej nie jest stroną procesową w postępowaniu w sprawach o wykroczenia skarbowe.

Postępowanie przygotowawcze (art. 150 - art. 156)

- Zadaniem postępowania przygotowawczego jest zebranie i utrwalenie materiału dowodowego w celu ustalenia, czy czyn zabroniony został popełniony i czy stanowi przestępstwo skarbowe lub wykroczenie skarbowe.
- Istnieją dwie zasadnicze formy postępowania przygotowawczego tj. dochodzenie i śledztwo. Obowiązujący model postępowania karnego zastrzega śledztwo dla spraw ważniejszych, a dochodzenie dla wszystkich pozostałych

Postępowanie przygotowawcze

- **Dochodzenie**
- **Śledztwo**
- **Zakończenia postępowania przygotowawczego**

Dochodzenie

Co do zasady dochodzenie wszczyna się przez wydanie postanowienia o wszczęciu dochodzenia. Jeżeli dane istniejące w chwili wszczęcia dochodzenia lub zebrane w jego toku uzasadniają dostatecznie podejrzenie, że czyn popełniła określona osoba, sporządza się postanowienie o przedstawieniu zarzutów, ogłasza je niezwłocznie podejrzanemu i przesłuchuje się go, chyba że ogłoszenie postanowienia lub przesłuchanie podejrzanego nie jest możliwe z powodu jego ukrywania się lub nieobecności w kraju.

Dochodzenie

- Dochodzenie w sprawie o wykroczenie skarbowe powinno być zakończone w ciągu dwóch miesięcy. W razie nie zakończenia dochodzenia w sprawie o wykroczenie skarbowe prowadzonego przez organ dochodzenia w ciągu dwóch miesięcy, organ nadrzędny nad tym organem może przedłużyć dochodzenie na czas oznaczony.
- Postępowanie przygotowawcze w sprawie o przestępstwo skarbowe powinno być zakończone w ciągu trzech miesięcy. W razie nie zakończenia dochodzenia w tym terminie organ nadrzędny nad organem prowadzącym postępowanie może przedłużyć je na okres do 6 miesięcy. W szczególnie uzasadnionych wypadkach właściwy prokurator może przedłużyć okres postępowania na dalszy czas oznaczony. Dochodzenie w sprawie o przestępstwo skarbowe po jego przedłużeniu toczy się nadal jako dochodzenie.

Śledztwo

Śledztwo prowadzi się w sprawach określonych w art. 151a kks

Prokurator prowadzi śledztwo w wypadkach określonych w art. 151a § 1 pkt 2 i 3 kks, a także wtedy, gdy uzna, że wymagają tego okoliczności sprawy (art. 151b § 1 kks).

Formy zakończenia postępowania przygotowawczego

- sporządzenie i wniesienie aktu oskarżenia lub wniosku o ukaranie,
- wydanie postanowienia o umorzeniu dochodzenia (śledztwa),
- wydanie postanowienia o warunkowym umorzeniu dochodzenia (śledztwa),
- wniosek o udzielenie zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności

Postępowanie przed sądem

(art. 157 - art. 164)

- **Udział w rozprawie finansowego organu pp lub jego przedstawiciela w szczególności tego, który wniósł akt oskarżenia, jest obowiązkowy w postępowaniu uproszczonym**
- **Udział prokuratora w rozprawie nie wyłącza obowiązku udziału finansowego organu pp lub jego przedstawiciela w charakterze oskarżyciela publicznego**
- **W sprawach o przestępstwa skarbowe, w których akt oskarżenia wniósł prokurator, finansowy organ pp lub jego przedstawiciel może działać obok prokuratora w charakterze oskarżyciela publicznego**

Postępowanie odwoławcze (art. 165 - art. 170)

- Apelacja
- Zażalenie

Apelacja

Od wyroku sądu pierwszej instancji stronom przysługuje apelacja, chyba że ustawa stanowi inaczej (art. 444 kpk). Uprawnienie do wniesienia apelacji jest uzależnione od uprzedniego złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia przez każdą ze stron. Zgodnie z przepisem art. 422 § 1 kpk, w terminie zawitym 7 dni od daty ogłoszenia wyroku strona np. urząd celny, może złożyć wniosek o sporządzenie na piśmie i doręczenie uzasadnienia wyroku. Sporządzenie uzasadnienia z urzędu przez sąd nie zwalnia strony od złożenia wniosku o doręczenie uzasadnienia. Wniosek składa się na piśmie.

Apelacja

- Środek odwoławczy wnosi się na piśmie do sądu odwoławczego za pośrednictwem sądu, który wydał zaskarżone orzeczenie (art. 428 § 1 kpk). Termin do wniesienia apelacji wynosi 14 dni i biegnie dla każdego uprawnionego od daty doręczenia wyroku z uzasadnieniem (art. 445 § 1 kpk).
- Odwołujący się powinien wskazać zaskarżone rozstrzygnięcie lub ustalenie, a także podać czego się domaga (art. 427 § 1 kpk). Apelacja wnoszona przez oskarżyciela publicznego (np. urząd celny), obrońcę lub pełnomocnika powinna zawierać wskazanie zarzutów stawianych rozstrzygnięciu oraz uzasadnienie (art. 427 § 2 kpk). Odwołujący się może również wskazać nowe fakty lub dowody (art. 427 § 3 kpk).

Zażalenie

- zażalenie na postanowienie finansowego organu pp (urzędu celnego) rozpoznaje organ nadrzędny (izba celna), a w wypadkach przewidzianych przez ustawę- prokurator sprawujący nadzór nad tym postępowaniem albo sąd (art. 167 § 1 kks).
- Zażalenie wnosi się w terminie 7 dni od daty ogłoszenia postanowienia, a jeżeli ustawa nakazuje doręczenie postanowienia- od daty jego doręczenia (art. 460 kpk).

Zażalenie

- Zażalenie na postanowienie urzędu celnego wnosi się na piśmie do organu odwoławczego za pośrednictwem tego organu, który je wydał (art. 428 § 1 kpk).
- Przepisy Kodeksu postępowania karnego dotyczące zażaleń na postanowienia sądu stosuje się odpowiednio do zażaleń na postanowienia urzędu celnego jako finansowego organu dochodzenia (art. 465 § 1 kpk).
- Przepisy dotyczące zażaleń na postanowienia stosuje się odpowiednio do zażaleń na zarządzenia (art. 466 § 1 kpk).

Nadzwyczajne środki zaskarżenia

- Kasacja
- Wznowienie postępowania

Kasacja

- wniosek o wznowienie postępowania jest drugim, obok skargi kasacyjnej, nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. W odróżnieniu od kasacji, strona może złożyć zarówno wniosek o wznowienie postępowania sądowego zakończonego prawomocnym wyrokiem, jak i wniosek o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym postanowieniem.
- Podstawy wznowienia procesu o przestępstwa skarbowe i wykroczenia skarbowe określa stosowany odpowiednio poprzez art. 113 kks, przepis art. 540 kpk.

Kasacja

- Przepis art. 170 kks poszerza natomiast podstawy wznowienia postępowania, stanowiąc, iż postępowanie sądowe zakończone prawomocnym orzeczeniem wznowia się w zakresie rozstrzygnięcia o nałożeniu odpowiedzialności posiłkowej także wtedy, gdy po wydaniu orzeczenia ujawnią się nowe fakty lub dowody nieznane przedtem sądowi, wskazujące na to, że niesłusznie nałożono tę odpowiedzialność.

Pociągnięcie do odpowiedzialności za zgodą sprawcy (art. 136 - art. 149)

- Postępowanie mandatowe
- Zezwolenie na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności

Postępowanie mandatowe (art. 136 kks – art. 141 kks)

W postępowaniu mandatowym można nałożyć karę grzywny w drodze mandatu karnego:

- gotówkowego, wydanego ukaranemu po uiszczeniu grzywny bezpośrednio upoważnionemu podmiotowi, który ją wymierzył, stosowany wobec osób czasowo tylko przebywających w Polsce lub niemającą stałego miejsca zamieszkania lub stałego miejsca pobytu,
- kredytowanego, wydawanego za potwierdzeniem odbioru ukaranemu, stosowany w pozostałym zakresie.

UWAGA

- Nałożenie kary grzywny w drodze mandatu karnego dopuszczalne jest tylko za wykroczenie skarbowe.
- Warunkiem nałożenia kary grzywny w drodze mandatu karnego jest wyrażenie zgody przez sprawcę wykroczenia skarbowego

Postępowanie mandatowe (art. 136 kks – art. 141 kks)

Postępowania mandatowego nie stosuje się, jeżeli:

- w związku z wykroczeniem skarbowym nastąpiło uszczuplenie należności publicznoprawnej, chyba że do chwili przyjęcia mandatu karnego wymagalna należność została w całości uiszczona,
- zgłoszono interwencję co do przedmiotu podlegającego przepadkowi
- zachodzi zbieg przepisów określony w art. 7 § 1 kks, a ten sam czyn sprawcy wykroczenia skarbowego wyczerpuje zarazem znamiona przestępstwa skarbowego

Zezwolenie na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności (art. 142-149 kks)

- **Wniosek sprawcy o zezwolenie** – może zgłosić sprawca przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego w postępowaniu przed finansowym organem pp, zanim wniesiono akt oskarżenia,
- **Warunki brzegowe** – zgłaszając wniosek sprawca obowiązany jest łącznie uiścić:
 - należność publicznoprawną,
 - tytułem kary grzywny kwotę odpowiadającą co najmniej 1/3 najniższego miesięcznego wynagrodzenia, a za wykroczenie – 1/10 tego wynagrodzenia,
 - co najmniej zryczałtowaną równowartość kosztów postępowania.

- Jeżeli za czyn zabroniony, o który toczy się postępowanie, przewidziane jest obowiązkowe orzeczenie przepadku przedmiotów, obowiązany jest wyrazić zgodę na ich przepadek a w razie niemożności złożenia tych przedmiotów – uiścić ich równowartość pieniężną.
- **Wniosek organu finansowego do sądu** – w razie wystąpienia przez sprawcę o zezwolenie na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności, finansowy organ pp może zamiast aktu oskarżenia wnieść niezwłocznie do sądu wniosek o udzielenie takiego zezwolenia
- **Zezwolenie** – w kwestii udzielenia zezwolenia na dobrowolne poddanie się odpowiedzialności sąd wydaje niezwłocznie wyrok.
- korzyści z dobrowolnego poddania się odpowiedzialności dla wymiaru sprawiedliwości i sprawcy: skrócenie i zmniejszenie kosztów procesu, wpływ sprawcy na wysokość kary, sprawca nie jest traktowany jak osoba karana (nie podlega wpisowi do Krajowego Rejestru Karnego)

Tryby szczególne

Postępowanie w stosunku do nieobecnych

(art. 173 KKS – art. 177 KKS)

Istota postępowania

W sprawach karnych skarbowych a w szczególności w przestępczości celnej bardzo często jedynym śladem czynu zabronionego jest przedmiot przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego, na którym ciąży należność publicznoprawne lub który jest objęty reglamentacją pozataryfową. Wynika to z faktu, że oskarżonym jest obcokrajowiec lub osoba przebywająca za granicą z innych względów (np. obywatel polski przebywający za granicą w związku z leczeniem, czy wykonywaniem pracy). Brak oskarżonego oraz fizycznie istniejącego pokrzywdzonego praktycznie uniemożliwia postępowanie.

Zastosowanie wówczas postępowania w stosunku do nieobecnych jest najlepszym rozwiązaniem, gdyż pozwala poprzez orzeczenie przepadku przedmiotu przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego zaspokoić interes finansowy Skarbu Państwa, czy budżetu Wspólnot Europejskich.

Przesłanki postępowania

Przeciwko sprawcy przestępstwa skarbowego lub wykroczenia skarbowego (dot. także podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej)

1. przebywającemu stale za granicą – cudzoziemiec lub obywatel polski stale mieszkający za granicą

2. albo gdy nie można ustalić jego miejsca zamieszkania lub pobytu w kraju – wyjazd oskarżonego nawet bez podania kierunku nie jest powodem do stosowania tego trybu i stosowanie tego postępowania musi być poprzedzone działaniami mającymi na celu ustalenie miejsca jego pobytu,

postępowanie może toczyć się podczas jego nieobecności.

Postępowanie w stosunku do nieobecnych jest wykluczone gdy:

- wina sprawcy lub okoliczności popełnienia czynu zabronionego budzą wątpliwości
- oskarżony o przestępstwo skarbowe ukrył się po wniesieniu do sądu aktu oskarżenia, a także wówczas, gdy w toku postępowania przed sądem ustalono jego miejsce zamieszkania lub pobytu w kraju.

Przebieg postępowania

Postępowanie toczy się na zasadach ogólnych, przy czym nie stosuje się przepisów, których nie można wykonać z powodu nieobecności oskarżonego albo podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej np. przesłuchanie, przesyłanie doręczeń na adres zamieszkania.

O zastosowaniu postępowania w stosunku do nieobecnych organ prowadzący postępowanie wydaje postanowienie. W postępowaniu przygotowawczym w sprawach o przestępstwa skarbowe postanowienie to wymaga zatwierdzenia przez prokuratora.

Postanowienia o zastosowaniu postępowania w stosunku do nieobecnych nie ogłasza się nieobecnej stronie.

Uwaga

W przypadku zastosowania postępowania w stosunku do nieobecnych, zachodzi obligatoryjna obrona oskarżonego przez adwokata oraz obligatoryjna reprezentacja podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej przez adwokata lub radcę prawnego.

Obligatoryjna obrona

Prezes sądu właściwego do rozpoznania sprawy wyznacza nieobecnemu oskarżonemu obrońcę z urzędu. Udział obrońcy jest obowiązkowy także w postępowaniu odwoławczym.

Obligatoryjna reprezentacja

Powyższą zasadę stosuje się odpowiednio do podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej, gdy nie ma on pełnomocnika. Wyznaczenie adwokata lub radcy prawnego dla nieobecnego podmiotu pociągniętego do odpowiedzialności posiłkowej jest równoznaczne z udzieleniem pełnomocnictwa.

Osobiste zgłoszenie. Ujęcie skazanego

W razie osobistego zgłoszenia się skazanego do dyspozycji sądu lub ujęcia skazanego doręcza mu się odpis prawomocnego wyroku. Na wniosek skazanego złożony na piśmie w zawitym terminie 14 dni od daty doręczenia sądu, którego wyrok się uprawomocnił, wyznacza niezwłocznie rozprawę, a wydany w tej instancji wyrok traci moc z chwilą stawienia się skazanego na rozprawie.

Dziękuję za uwagę